

Zbirka odločb sodne prakse

SODBA SODIŠČA (osmi senat)

z dne 26. junija 2019*

„Predhodno odločanje – Nepošteni pogoji v potrošniških pogodbah – Direktiva 93/13/EGS – Postopek izvršbe s hipoteko zavarovane terjatve – Neposredno izvršljiv notarski zapis – Sodni nadzor nad nepoštenimi pogoji – Odlog izvršbe – Nепristojnost sodišča, ki odloča o predlogu za izvršbo – Varstvo potrošnikov – Načelo učinkovitosti – Skladna razlaga“

V zadevi C-407/18,

katere predmet je predlog za sprejetje predhodne odločbe na podlagi člena 267 PDEU, ki ga je vložilo Višje sodišče v Mariboru (Slovenija) s sklepom z dne 6. junija 2018, ki je na Sodišče prispel 21. junija 2018, v postopku

Aleš Kuhar,

Jožef Kuhar

proti

Addiko Bank d.d.,

SODIŠČE (osmi senat),

v sestavi F. Biltgen, predsednik senata, C. G. Fernlund, sodnik, in L. S. Rossi (poročevalka), sodnica,

generalni pravobranilec: H. Saugmandsgaard Øe,

sodni tajnik: A. Calot Escobar,

na podlagi pisnega postopka,

ob upoštevanju stališč, ki so jih predložili:

- za slovensko vlado B. Jovin Hrastnik, agentka,
- za Evropsko komisijo M. Kocjan in N. Ruiz García, agenta,

na podlagi sklepa, sprejetega po opredelitvi generalnega pravobranilca, da bo v zadevi razsojeno brez sklepnih predlogov,

izreka naslednjo

* Jezik postopka: slovenščina.

Sodbo

- 1 Predlog za sprejetje predhodne odločbe se nanaša na razlago Direktive Sveta 93/13/EGS z dne 5. aprila 1993 o nedovoljenih pogojih v potrošniških pogodbah (UL, posebna izdaja v slovenščini, poglavje 15, zvezek 2, str. 288).
- 2 Ta predlog je bil vložen v okviru spora med Alešem Kuharjem in Jožefom Kuharjem (v nadaljevanju: A. in J. Kuhar) na eni strani ter Addiko Bank d.d., slovensko banko, na drugi glede izvršbe terjatve na podlagi pogodbe o hipotekarnem kreditu, sklenjene v obliki neposredno izvršljivega notarskega zapisa.

Pravni okvir

Pravo Unije

- 3 Člen 3 Direktive 93/13 določa:

„1. Pogodbeni pogoj, o katerem se stranki nista dogovorili posamično, velja za nedovoljenega [nepoštenega], če v nasprotju z zahtevo dobre vere v škodo potrošnika povzroči znatno neravnotežje v pogodbenih pravicah in obveznostih strank.

2. Pogodbeni pogoj šteje za pogoj, o katerem se stranki nista dogovorili posamično, če je bil sestavljen vnaprej in potrošnik zato ni mogel vplivati na vsebino določbe, zlasti v okviru vnaprej oblikovane tipske pogodbe.

[...]“

- 4 Člen 4 te direktive določa:

„1. Brez poseganja v člen 7 je treba nedovoljenost [nepoštenost] pogodbenega pogoja oceniti ob upoštevanju narave blaga ali storitev, za katero je bila sklenjena pogodba, in s sklicevanjem na vse okoliščine, ki so obstajale v času sklepanja pogodbe ter na vse druge pogoje te pogodbe ali druge pogodbe, od katere je pogoj odvisen.

2. Ocena nedovoljenosti [nepoštenosti] pogojev ne sme biti povezana niti z opredelitvijo glavnega predmeta pogodbe niti z ustreznostjo med ceno in plačilom za izmenjane storitve ali blago, če so pogoji v jasnem, razumljivem jeziku.“

- 5 Člen 5 navedene direktive določa:

„Pri pogodbah, v katerih so vsi ali nekateri pogodbeni pogoji, ki so ponujeni potrošniku, pisni, morajo biti ti pogoji vedno sestavljeni v jasnem, razumljivem jeziku. V dvomu glede pomena pogoja, prevlada razlaga, ki je za potrošnika najbolj ugodna. [...]“

- 6 Člen 6(1) iste direktive določa:

„Države članice določijo, da nedovoljeni [nepošteni] pogoji, uporabljeni v pogodbi, ki jo s potrošnikom sklene prodajalec ali ponudnik, kakor je določeno z nacionalnim pravom, niso zavezujoči za potrošnika in da pogodba še naprej zavezuje obe stranki na podlagi teh pogojev, če je nadaljnji obstoj mogoč brez nedovoljenih [nepoštenih] pogojev.“

7 Člen 7(1) Direktive 93/13 določa:

„Države članice zagotovijo, da v interesu potrošnikov in konkurentov obstajajo ustrezna in učinkovita sredstva za preprečevanje nadaljnje uporabe nedovoljenih [nepoštenih] pogojev v pogodbah, ki jih s potrošniki sklenejo prodajalci ali ponudniki.“

Slovensko pravo

Zakon o varstvu potrošnikov

8 Člen 23 Zakona o varstvu potrošnikov (Uradni list RS, št. 98/04) določa:

„Podjetje ne sme postavljati pogodbenih pogojev, ki so nepošteni do potrošnika.

Pogodbeni pogoji iz prejšnjega odstavka so nični.“

9 Člen 24, prvi odstavek, tega zakona določa:

„Pogodbeni pogoji se štejejo za nepoštene, če v škodo potrošnika povzročijo znatno neravnotežje v pogodbenih pravicah in obveznostih strank, ali povzročijo, da je izpolnitev pogodbe neutemeljeno v škodo potrošnika, ali povzročijo, da je izpolnitev pogodbe znatno drugačna od tistega, kar je potrošnik utemeljeno pričakoval, ali nasprotujejo načelu poštenja in vestnosti.“

Zakon o izvršbi in zavarovanju

10 Člen 9 Zakona o izvršbi in zavarovanju (Uradni list RS, št. 3/07) določa:

„Zoper sklep, izdan na prvi stopnji, je dovoljena pritožba, razen če zakon določa drugače.

Pravno sredstvo dolžnika zoper sklep o izvršbi, s katerim je predlogu ugodeno, je ugovor.

[...]

Zoper sklep, izdan o ugovoru, je dovoljena pritožba.

[...]“

11 Člen 15 tega zakona določa:

„V postopku izvršbe in zavarovanja se smiselno uporabljajo določbe zakona o pravnem postopku [Uradni list RS, št. 73/07], če ni v tem ali v kakšnem drugem zakonu drugače določeno.“

12 Člen 17, prvi in drugi odstavek, navedenega zakona določa:

„Sodišče dovoli izvršbo na podlagi izvršilnega naslova.

Izvršilni naslovi so:

1. izvršljiva sodna odločba in sodna poravnava;

2. izvršljiv notarski zapis;

[...]“

13 Člen 55, prvi odstavek, istega zakona določa:

„Ugovor zoper sklep o izvršbi je mogoče vložiti iz razlogov, ki preprečujejo izvršbo, zlasti pa:

[...]

2. če listina, na podlagi katere je bila dovoljena izvršba, ni izvršilni naslov ali verodostojna listina;

[...]“

14 Člen 71 Zakona o izvršbi in zavarovanju določa:

„Sodišče lahko na dolžnikov predlog popolnoma ali deloma odloži izvršbo, če dolžnik izkaže za verjetno, da bi s takojšnjo izvršbo pretrpel nenadomestljivo ali težko nadomestljivo škodo in da je ta škoda večja od tiste, ki zaradi odloga lahko nastane upniku, v naslednjih primerih:

[...]

5. če je vložena tožba na neveljavnost pravnega posla iz neposredno izvršljivega notarskega zapisa, na podlagi katerega je bila dovoljena izvršba;

[...]

Ne glede na prejšnji odstavek sme sodišče na predlog dolžnika odložiti izvršbo tudi v drugih primerih, ko so za to podani posebno upravičeni razlogi, vendar najdlje za tri mesece in le enkrat.

Sodišče postavi na upnikov predlog za odlog izvršbe pogoj, da dolžnik zagotovi varščino, razen če bi s tem bilo ogroženo njegovo preživljanje ali preživljanje njegovih družinskih članov. Če dolžnik ne zagotovi varščine v roku, ki ga določi sodišče in ki ne sme biti daljši od 15 dni, se šteje, da je predlog za odlog umaknil.“

Zakon o pravnem postopku

15 Člen 3, tretji odstavek, točka 1, Zakona o pravnem postopku določa:

„Sodišče ne prizna razpolaganja strank:

1. ki nasprotuje prisilnim predpisom.“

Zakon o notariatu

16 Člen 4 Zakona o notariatu (Uradni list RS, št. 2/07) določa:

„Notarski zapis, v katerem je določena obveznost nekaj dati, storiti, opustiti ali trpeti, glede katere je dovoljena poravnava, je izvršilni naslov, če zavezanec soglasje za njegovo neposredno izvršljivost izjavi v istem ali posebnem notarskem zapisu in če je terjatev zapadla.“

17 Člen 42 tega zakona določa:

„Notar mora pred sestavo notarske listine strankam na razumljiv način opisati vsebino, pravne posledice nameravanega pravnega posla ali izjave volje, ter jih izrecno opozoriti na znana in običajna tveganja v zvezi s sklenitvijo takšnega pravnega posla ali izjave volje. Notar mora stranke opozoriti tudi na morebitne druge okoliščine v zvezi z nameravanim pravnim poslom, če jih pozna [...]. Stranke mora tudi odvracati od nejasnih, nerazumljivih ali dvoumnih izjav ter jih izrecno opozoriti na možne pravne posledice takšnih izjav. Če stranke pri svojih izjavah vztrajajo, jih mora vnesti v notarsko listino, ob tem pa navesti tudi opozorila, dana strankam v zvezi z njimi.“

Zakon o brezplačni pravni pomoči

18 Člen 8, četrta alineja, Zakona o brezplačni pravni pomoči določa:

„Brezplačna pravna pomoč po tem zakonu se ne dodeli v naslednjih zadevah:

[...]

- kadar je prosilec dolžnik v izvršilnem postopku, začetem na podlagi izvršilnega naslova po zakonu, ki ureja izvršbo, razen če verjetno izkaže obstoj razlogov za ugovor zoper sklep o izvršbi, ki po določbah zakona, ki ureja izvršbo, preprečujejo izvršbo.“

Spor o glavni stvari in vprašanje za predhodno odločanje

- 19 Družba Addiko Bank ter A. in J. Kuhar so sklenili pogodbo o hipotekarnem kreditu za financiranje nakupa stanovanja v obliki neposredno izvršljivega notarskega zapisa (v nadaljevanju: zadevni notarski zapis). Kreditna obveznost je bila vezana na švicarski frank (CHF), A. in J. Kuhar pa sta jo bila zavezana plačati v mesečnih obrokih v eurih po referenčnem tečaju Evropske centralne banke (ECB) na dan plačila. Obrestovanje je bilo vezano na referenčno obrestno mero šestmesečni CHF LIBOR.
- 20 Ker sta bila A. in J. Kuhar v zamudi z odplačevanjem obrokov, je družba Addiko Bank na podlagi zadevnega notarskega zapisa pri Okrajnem sodišču v Gornji Radgoni (Slovenija) vložila predlog za izvršbo na podlagi tega notarskega zapisa.
- 21 To sodišče je ugodilo predlogu za izvršbo za skupni znesek 128.765,66 EUR.
- 22 A. in J. Kuhar sta v laičnem ugovoru zoper sklep o izvršbi, vložnem pri navedenem sodišču, navedla, da ju družba Addiko Bank ni ustrezno opozorila na valutno tveganje, zaradi česar sta sklenila pogodbo, v kateri so nekateri pogoji nepošteni in na podlagi katere sta zdaj dolžna vrniti občutno višjo vrednost kredita kot sta jo prejela.
- 23 Okrajno sodišče v Gornji Radgoni je ta ugovor v bistvu zavrnilo z obrazložitvijo, da morata A. in J. Kuhar izpolniti obveznost, ki izhaja iz zadevnega notarskega zapisa, in da ni pomembno, ali ju je družba Addiko Bank ustrezno opozorila na valutno tveganje.
- 24 A. in J. Kuhar sta na Višje sodišče v Mariboru (Slovenija), ki je predložitveno sodišče, vložila laično pritožbo za razveljavitev sklepa o izvršbi.
- 25 Iz predloga za sprejetje predhodne odločbe je razvidno, da je predložitveno sodišče že zavzelo stališče, da je pogoj v zadevnem notarskem zapisu, ki določa, da je kredit vezan na tujo valuto, vrnjen pa mora biti v eurih, nepošten, ker ne vsebuje nobene ustrezne omejitve valutnega tveganja. Čeprav se ta pogoj nanaša na glavni predmet pogodbe, naj za A. in J. Kuharja ne bi bil niti jasen niti razumljiv. Na splošno,

- predložitveno sodišče ugotavlja, da je – čeprav neomejenost valutnega tveganja lahko prizadene tako potrošnika kot banko – kljub temu podano znatno neravnotežje v pravicah in obveznostih pogodbenih strank že zaradi občutno večje zmožnosti banke kot močne finančne institucije, opremljene s strokovnim znanjem, pomembnimi podatki in izkušnjami, da tako tveganje obvladuje. Poleg tega to sodišče meni, da razumen potrošnik pri stanovanjskem kreditu ne bi pristal na neomejeno valutno tveganje, ki ima lahko zanj dolgotrajne in škodljive ekonomske posledice. Nasprotno, če bi se tak potrošnik lahko enakovredno pogajal z banko in od nje pridobil vse potrebne informacije, bi sklenil le pogodbo, ki bi vsebovala razumno omejitev takega tveganja.
- 26 Predložitveno sodišče se sprašuje, ali mora sodišče, ki mu je predložen predlog za izvršbo na podlagi pogodbe o hipotekarnem kreditu, kadar ugotovi, da ta pogodba vsebuje nepošten pogoj, preprečiti, po potrebi po uradni dolžnosti, uveljavitev takega pogoja v tej procesni fazi ali mora tako presojo prepustiti pravnemu sodišču, pri katerem bo potrošnik morda vložil ugotovitevno tožbo v ločenem postopku.
- 27 V zvezi s tem predložitveno sodišče najprej navaja, da v skladu z načelom učinkovitosti prava Unije, kakor se razlaga v sodni praksi Sodišča, nacionalna procesna pravila v zvezi s pravnomočnostjo sodne odločbe ne smejo pretirano ovirati izvršilnega sodišča, da zavrne učinkovanje nepoštenih pogojev. V slovenskem pravu pa mora pristojno sodišče v izvršilnem postopku, ki teče na podlagi neposredno izvršljivega notarskega zapisa, vseeno upoštevati take procesne določbe. Natančneje, šlo naj bi za določbe nacionalnega prava, ki se nanašajo na uresničevanje načela formalne legalitete in na zakonske pogoje za odlog izvršbe, ki so določeni z Zakonom o izvršbi in zavarovanju.
- 28 Predložitveno sodišče glede načela formalne legalitete na eni strani opozarja, da sodišče na podlagi tradicionalnega pogleda v slovenskem pravu ne sme zavrniti izvršbe, ker je na podlagi tega načela njegov nadzor omejen na preverjanje, ali je bila verodostojna listina o kreditni pogodbi, na podlagi katere se predlaga izvršba, sestavljena ob upoštevanju formalnih zahtev, ki so določene z veljavno zakonodajo. Položaj sodišča, ki odloča o predlogu za izvršbo na podlagi notarskega zapisa, kakršen je zadevni notarski zapis, naj bi bil z vidika kršitve načela učinkovitosti v bistvu podoben tistemu, na katerega se je nanašala zadeva, v kateri je bil izdan sklep z dne 14. novembra 2013, Banco Popular Español in Banco de Valencia (C-537/12 in C-116/13, EU:C:2013:759).
- 29 Predložitveno sodišče na drugi strani navaja, da v slovenskem pravu ni določena prekinitev izvršilnega postopka, če potrošnik vloži ugotovitevno tožbo, utemeljeno na obstoju nepoštenega pogoja v pogodbi, ki jo je sklenil s prodajalcem ali ponudnikom. Odlog izvršbe, določen v členu 71, prvi in drugi odstavek, Zakona o izvršbi in zavarovanju, je dovoljen le izjemoma na obrazložen predlog dolžnika, pod zelo zahtevnimi zakonskimi pogoji dokazovanja nenadomestljive ali težko nadomestljive škode, ki po ustaljeni sodni praksi slovenskih sodišč ne more biti škoda, ki je posledica realizacije same izvršbe.
- 30 Predložitveno sodišče nato opozarja, da dolžnik v izvršilnem postopku praviloma ne more pridobiti brezplačne pravne pomoči in tudi ne more plačati odvetniškega zastopanja, zato v takem postopku običajno nastopa kot laik. Obstaja torej nezanemarljivo tveganje, da dolžnik predloga za odlog izvršbe zaradi nepoučenosti sploh ne bo vložil, ali pa bo ta toliko pomanjkljiv, da bo v naprej obsojen na neuspeh. Že tako močno omejene dolžnikove možnosti za uveljavljanje njegovih pravic še dodatno otežuje pravica upnika, da od dolžnika zahteva zagotovitev varščine. Člen 71, tretji odstavek, Zakona o izvršbi in zavarovanju namreč določa, da če dolžnik ne zagotovi varščine, se predlog za odlog izvršbe šteje za umaknjen.
- 31 Nazadnje, predložitveno sodišče meni, da bi lahko slovenska sodišča za uskladitev z načelom učinkovitosti prava Unije manj strogo razlagala načelo formalne legalitete iz točke 28 te sodbe, pri čemer bi lahko izvršilno sodišče po uradni dolžnosti preverilo nepoštenost pogoja že v tej procesni fazi. V tej fazi mora namreč izvršilno sodišče celovito ugotoviti vsa pravno odločilna dejstva, tudi tista, ki so med strankama sporna. Poleg tega je notarski zapis dovetnejši za vsebinski preizkus od klasičnih izvršilnih naslovov sodnih odločb. Dalje, člen 4 Zakona o notariatu določa, da mora dolžnik izrecno

sprejeti neposredno izvršljivost naslova, kar izključuje, da bi se bilo določbam javnega reda, kot so določbe na področju varstva potrošnikov v zvezi z nepoštenimi pogoji, mogoče izogniti s pridobitvijo soglasja dolžnika. Na podlagi take razlage bi zato izvršilno sodišče lahko po uradni dolžnosti zavrnilo izvršbo na podlagi notarskega zapisa, kakršen je zadevni notarski zapis, za katerega bi dolžnik dal soglasje v nasprotju z določbami javnega reda.

32 Ker pa trenutno večina slovenskih sodišč daje prednost strogi in restriktivni razlagi načela formalne legalitete, se predložitveno sodišče sprašuje, ali je taka razlaga v skladu z načelom učinkovitosti prava Unije, ki se uporablja za Direktivo 93/13.

33 V teh okoliščinah je Višje sodišče v Mariboru prekinilo odločanje in Sodišču v predhodno odločanje predložilo to vprašanje:

„Ali je ob upoštevanju načela učinkovitosti prava EU [Direktivo 93/13] pravilno razlagati tako, da mora izvršilno sodišče v izvršilnem postopku po uradni dolžnosti zavrnilo izvršbo glede nedopustnega (nepoštenega) pogoja, zajetega v neposredno izvršljivem notarskem zapisu (izvršilnem naslovu), v primeru, kot je obravnavani, v katerem procesna ureditev države članice sodišča ne daje učinkovite možnosti, da prekine oziroma odloži izvršbo (na dolžnikov predlog ali po uradni dolžnosti) do končne vsebinske odločitve o nedopustnosti pogoja v pravnem postopku, ki ga sproži dolžnik potrošnik?“

Dopustnost predloga za sprejetje predhodne odločbe

34 Slovenska vlada uvodoma navaja dvome o dopustnosti predloga za sprejetje predhodne odločbe. Ta vlada navaja, da predložitveno sodišče meni, da bi moralo po uradni dolžnosti preprečiti uveljavitev nedopustnih pogojev, vsebovanih v notarskem zapisu, kakršen je zadevni notarski zapis, ker slovensko procesno pravo ne omogoča prekinitve ali odloga izvršbe. Do dneva vložitve predloga za sprejetje predhodne odločbe pa A. in J. Kuhar nista izpolnila procesnih pogojev za doseg takega ukrepa odloga v skladu z nacionalno zakonodajo, ker nista vložila tožbe za ugotovitev ničnosti pogodbenih pogojev, zaradi česar se vprašanje odloga izvršbe sploh ni postavilo.

35 V zvezi s tem je treba opozoriti, da imajo nacionalna sodišča v skladu z ustaljeno sodno prakso Sodišča na podlagi člena 267 PDEU najširšo diskrecijsko pravico glede predložitve vprašanja Sodišču, če ugotovijo, da se v zadevi, o kateri odločajo, med drugim postavljajo vprašanja glede razlage določb prava Unije, ki so potrebne za rešitev spora, o katerem odločajo, in lahko to pravico uporabijo, kadar koli to v okviru postopka ocenijo za primerno (glej v tem smislu zlasti sodbi z dne 5. oktobra 2010, Elchinov, C-173/09, EU:C:2010:581, točka 26, in z dne 14. novembra 2018, Memoria in Dall’Antonia, C-342/17, EU:C:2018:906, točka 33 in navedena sodna praksa).

36 Prav tako je Sodišče večkrat opozorilo, da za vprašanja nacionalnih sodišč, ki se nanašajo na pravo Unije, velja domneva upoštevnosti. Sodišče lahko zavrne odgovor na taka vprašanja, le če je očitno, da zahtevana razlaga pravila Unije ni v nikakršni zvezi z dejanskim stanjem ali predmetom spora o glavni stvari, če je problem hipotetičen ali če Sodišče nima na voljo potrebnih dejanskih in pravnih elementov, da bi lahko na postavljena vprašanja koristno odgovorilo (sodba z dne 10. decembra 2018, Wightman in drugi, C-621/18, EU:C:2018:999, točka 27 in navedena sodna praksa).

37 Sodišče je tudi presodilo, da mu v okviru sodelovanja, uvedenega s členom 267 PDEU, ni treba preveriti, ali je bila predložitvena odločba sprejeta v skladu z nacionalnimi pravili o organizaciji sodišč in sodnih postopkih (glej v tem smislu zlasti sodbo z dne 10. decembra 2018, Wightman in drugi, C-621/18, EU:C:2018:999, točka 30 in navedena sodna praksa).

38 V obravnavani zadevi je treba ugotoviti, da trditev slovenske vlade, s katero želi dokazati hipotetičnost predloga za sprejetje predhodne odločbe, ki ga je vložilo predložitveno sodišče, ki odloča o izvršbi s hipoteko zavarovane terjatve, temelji na preudarkih, povezanih s spoštovanjem procesnih pravil

nacionalnega prava, natančneje na okoliščini, da dolžnika v postopku v glavni stvari na podlagi slovenskega prava in do dneva vložitve predloga za sprejetje predhodne odločbe nista vložila tožbe za ugotovitev ničnosti pogodbenih pogojev, vsebovanih v zadevnem notarskem zapisu, za katere menita, da so nepošteni.

- 39 Kot izhaja iz točk 35 in 37 te sodbe, pa predloga za sprejetje predhodne odločbe ni mogoče razglasiti za nedopustnega iz razloga, ker naj bi bil sprejet v nasprotju z nacionalnimi pravili o organizaciji sodišč in sodnih postopkih ali ker bi bil, glede na primer, sprejet v zgodnji fazi nacionalnega postopka.
- 40 Iz tega sledi, da je predlog za sprejetje predhodne odločbe dopusten.

Vprašanje za predhodno odločanje

- 41 Predložitveno sodišče želi v bistvu izvedeti, ali je treba Direktivo 93/13 glede na načelo učinkovitosti razlagati tako, da nasprotuje nacionalni zakonodaji, kakršna je ta v postopku v glavni stvari, na podlagi katere nacionalno sodišče, ki odloča o predlogu za izvršbo na podlagi pogodbe o hipotekarnem kreditu, sklenjene med prodajalcem ali ponudnikom in potrošnikom v obliki neposredno izvršljivega notarskega zapisa, nima možnosti, da bodisi na predlog potrošnika bodisi po uradni dolžnosti preuči, ali so pogoji, vsebovani v takem zapisu, nepošteni v smislu te direktive in na tej podlagi odloži predlagano izvršbo.
- 42 Najprej je treba navesti, da predložitveno sodišče Sodišča ne sprašuje o razlagi členov od 3 do 5 Direktive 93/13, ki mu omogočajo, da preuči morebitno nepoštenost pogojev kreditne pogodbe, ki je predmet zadevnega notarskega zapisa in na podlagi katere se predlaga izvršba. Kot izhaja iz točke 25 te sodbe, je namreč predložitveno sodišče že zavzelo stališče, da so pogoji navedene pogodbe nepošteni, zaradi česar o tem Sodišču v okviru postopka, določenega v členu 267 PDEU, ni treba razpravljati.
- 43 Na podlagi te predpostavke je treba poudariti, da člen 6(1) Direktive 93/13 določa, da države članice določijo, da nepošteni pogoji, uporabljeni v pogodbi, ki jo s potrošnikom sklene prodajalec ali ponudnik, kakor je določeno z nacionalnim pravom, niso zavezujoči za potrošnika.
- 44 Prav tako je treba opozoriti, da glede na naravo in pomen javnega interesa, ki ga predstavlja varstvo potrošnikov, ki so v primerjavi s prodajalci ali ponudniki v podrejenem položaju, Direktiva 93/13, kot je razvidno iz njenega člena 7(1) v povezavi z njeno štiriindvajseto uvodno izjavo, državam članicam nalaga, naj zagotovijo ustrezna in učinkovita sredstva za preprečevanje nadaljnje uporabe nepoštenih pogojev v pogodbah, ki jih s potrošniki sklene prodajalec ali ponudnik (glej v tem smislu sodbo z dne 13. septembra 2018, Profi Credit Polska, C-176/17, EU:C:2018:711, točka 40 in navedena sodna praksa).
- 45 Čeprav je Sodišče že večkrat in ob upoštevanju zahtev iz člena 6(1) in člena 7(1) Direktive 93/13 navedlo, kako mora nacionalno sodišče zagotavljati varstvo pravic, ki jih imajo potrošniki na podlagi te direktive, pa pravo Unije načeloma ne harmonizira postopkov, ki se uporabljajo za preučitev domnevne nepoštenosti pogodbenega pogoja, in ti torej spadajo v notranji pravni red držav članic (sodba z dne 13. septembra 2018, Profi Credit Polska, C-176/17, EU:C:2018:711, točka 57).
- 46 Zato so, kadar nacionalni mehanizmi za izvršbo niso harmonizirani, pravila za njihovo izvajanje po načelu procesne avtonomije držav članic predmet njihovega nacionalnega pravnega reda. Vseeno morajo ta pravila izpolnjevati dva pogoja, in sicer, da niso manj ugodna od tistih, ki urejajo podobne položaje v nacionalnem pravu (načelo enakovrednosti), in da v praksi ne onemogočajo ali pretirano otežujejo uresničevanja pravic, ki jih potrošnikom podeljuje pravo Unije (načelo učinkovitosti) (sodba z dne 18. februarja 2016, Finanzmadrid EFC, C-49/14, EU:C:2016:98, točka 40 in navedena sodna praksa).

- 47 Prvič, v zvezi z načelom enakovrednosti, ki ni predmet predloga za sprejetje predhodne odločbe, je treba navesti, kot je Evropska komisija navedla v pisnem stališču, da Sodišče nima nobenega elementa, ki bi vzbudil dvom o skladnosti nacionalne zakonodaje iz postopka v glavni stvari s tem načelom.
- 48 Drugič, v zvezi z načelom učinkovitosti je treba v skladu z ustaljeno sodno prakso vprašanje, ali neka nacionalna določba onemogoča ali pretirano otežuje uporabo prava Unije, preučiti ob upoštevanju umestitve te določbe v celotnem postopku, poteka tega postopka in njegovih posebnosti pred različnimi nacionalnimi sodišči. S tega vidika je treba po potrebi upoštevati načela, na katerih temelji nacionalni sodni sistem, kot so načelo varstva pravice do obrambe, načelo pravne varnosti in načelo učinkovitega poteka postopka (glej v tem smislu zlasti sodbi z dne 1. oktobra 2015, ERSTE Bank Hungary, C-32/14, EU:C:2015:637, točka 51, in z dne 18. februarja 2016, Finanzmadrid EFC, C-49/14, EU:C:2016:98, točki 43 in 44).
- 49 Glede na to sodno prakso je treba preveriti, ali nacionalna procesna ureditev, kakršna je ta iz postopka v glavni stvari, posega v učinkovitost varstva, ki ga potrošnikom zagotavlja Direktiva 93/13.
- 50 V zvezi s tem v obravnavani zadevi iz opisa, ki ga je podalo predložitveno sodišče, izhaja, da je v slovenskem pravu za ureditev izvršbe značilno to:
- sodišče, pristojno za izvršbo na podlagi pogodbe o hipotekarnem kreditu, sklenjene v obliki neposredno izvršljivega notarskega zapisa, ne sme zavrniti navedene izvršbe iz razloga, da je v zadevni pogodbi nepošten pogoj, ker mora to sodišče brezpogojno upoštevati vsebino izvršilnega naslova, ne da bi lahko presojalo zakonitost njegove vsebine;
  - odlog izvršbe načeloma ni mogoč, niti začasno, razen če dolžnik kot potrošnik v pravnem postopku vloži tožbo za ugotovitev ničnosti nepoštenega pogodbenega pogoja;
  - ta odlog izvršbe do končne vsebinske odločitve je dovoljen le izjemoma pod zelo zahtevnimi zakonskimi pogoji dokazovanja nenadomestljive ali težko nadomestljive škode v smislu člena 71, prvi odstavek, Zakona o izvršbi in zavarovanju, ki ne more biti škoda, ki je posledica realizacije same izvršbe, kar pomeni, da ta odlog v praksi skoraj ni mogoč;
  - upnik ima pravico od dolžnika zahtevati, da zagotovi varščino, če ta predlaga odlog izvršbe, in
  - dolžnik v izvršilnem postopku ne more pridobiti brezplačne pravne pomoči, tako da sam nosi znatne stroške odvetniškega zastopanja.
- 51 Slovenska vlada v pisnem stališču izpodbija razlago nacionalnega prava, kot jo je podalo predložitveno sodišče. Natančneje, ta vlada je navedla, da je treba glede na novejšo sodno prakso Ustavnega sodišča (Slovenija), kakor ji sledi tudi več drugih nacionalnih sodišč, od zdaj pravni standard nenadomestljive ali težko nadomestljive škode v smislu člena 71, prvi odstavek, Zakona o izvršbi in zavarovanju razlagati ter položaj dolžnika in upnika tehtati tudi ob upoštevanju škode, ki je posledica realizacije izvršbe.
- 52 V zvezi s tem zadostuje opozoriti, da so v skladu z ustaljeno sodno prakso Sodišča v okviru postopka iz člena 267 PDEU naloge Sodišča in predložitvenega sodišča jasno ločene. Naloga Sodišča je razlagati določbe prava Unije, nacionalno zakonodajo pa lahko razlaga le predložitveno sodišče. Sodišče mora torej upoštevati razlago nacionalnega prava, kakor mu jo je predstavilo navedeno sodišče (sodba z dne 27. februarja 2019, Associação Peço a Palavra in drugi, C-563/17, EU:C:2019:144, točka 36 in navedena sodna praksa).
- 53 Glede procesne ureditve izvršbe iz postopka v glavni stvari je treba glede na značilnosti navedene ureditve, ki jih je navedlo predložitveno sodišče in ki so povzete v točki 50 te sodbe, ugotoviti, da taka ureditev lahko posega v učinkovitost varstva, ki mu sledi Direktiva 93/13.

- 54 Ugotovljeno je namreč že bilo, da je učinkovito varstvo pravic, ki so potrošniku zagotovljene s to direktivo, mogoče zagotoviti, le če nacionalni sistem v okviru postopka za izdajo plačilnega naloga ali postopka izvršbe plačilnega naloga dovoljuje nadzor morebitne nepoštenosti pogojev v zadevni pogodbi po uradni dolžnosti (glej zlasti sodbi z dne 18. februarja 2016, *Finanmadrid EFC*, C-49/14, EU:C:2016:98, točka 46, in z dne 13. septembra 2018, *Profi Credit Polska*, C-176/17, EU:C:2018:711, točka 44).
- 55 Kot je navedla slovenska vlada, res ni mogoče izključiti, kar mora preveriti predložitveno sodišče, da morajo notarji zlasti ob upoštevanju Zakona o notariatu potrošnikom svetovati in jih informirati, predvsem v okviru pogodbe o hipotekarnem kreditu, sklenjene v obliki verodostojne listine, tako da se zagotovi preventivni nadzor nepoštenosti pogojev take pogodbe in zato prispeva k spoštovanju zahtev iz člena 6(1) in člena 7(1) Direktive 93/13 (glej po analogiji sodbo z dne 1. oktobra 2015, *ERSTE Bank Hungary*, C-32/14, EU:C:2015:637, točke 55, 57 in 58).
- 56 Kljub temu tak preventivni nadzor, tudi če obstaja, ne zadostuje za zagotovitev učinkovitosti varstva, zagotovljenega z Direktivo 93/13.
- 57 Kot je Sodišče razsodilo v točki 59 sodbe z dne 1. oktobra 2015, *ERSTE Bank Hungary* (C-32/14, EU:C:2015:637), tudi če nacionalna zakonodaja določa tak preventivni nadzor, morajo ustrezna in učinkovita sredstva za preprečevanje nadaljnje uporabe nepoštenih pogojev v pogodbah, ki jih prodajalec ali ponudnik sklene s potrošnikom, vsebovati določbe, ki omogočajo, da se zadnjenavedenim zagotovi učinkovito sodno varstvo, ki jim nudi možnost, da tako pogodbo izpodbijajo pred sodiščem, vključno v fazi izvršbe na njeni podlagi, in to pod razumnimi procesnimi pogoji, tako da za uresničevanje njihovih pravic niso določeni pogoji, zlasti pogoji glede rokov ali stroškov, ki pretirano otežujejo ali v praksi onemogočajo uresničevanje pravic, zagotovljenih z Direktivo 93/13.
- 58 Natančneje, v zadevi, v kateri je bila izdana ta sodba, je Sodišče v njenih točkah 60 in 61 presodilo, da lahko potrošnik na podlagi nacionalnega prava, obravnavanega v tej zadevi, prvič, vloži tožbo za izpodbijanje veljavnosti zadevne pogodbe, in drugič, začne postopek za ustavitev ali omejitev izvršbe, kar v tem okviru pomeni pravico potrošnika, da predlaga odlog izvršbe na podlagi te pogodbe. Poleg tega je Sodišče iz elementov spisa, ki mu je bil predložen v navedeni zadevi, sklevalo, da v okviru navedenih postopkov nacionalna sodišča lahko in morajo po uradni dolžnosti obravnavati primere očitne ničnosti na podlagi razpoložljivih dokazov. Ta procesna pravila glede pravnih sredstev v nacionalnem pravu torej potrošniku zagotavljajo, kar mora preveriti nacionalno sodišče, učinkovito sodno varstvo.
- 59 V postopku v glavni stvari pa iz spisa, predloženega Sodišču, izhaja, da slovensko pravo potrošniku ne zagotavlja nobenega jamstva, primerljivega tistim iz točk 54, 57 in 58 te sodbe.
- 60 Iz tega spisa namreč izhaja, prvič, da slovensko procesno pravo ne določa jasno pravice potrošnika, da predlaga odlog, čeprav začasen, izvršbe na podlagi pogodbe o hipotekarnem kreditu, ker naj bi ta vsebovala nepošten pogoj. Ob predpostavki, da potrošnik ima tako možnost, ostaja dejstvo, da nacionalno pravo za predlog za odlog izvršbe vsekakor določa izpolnjevanje zelo strogih procesnih pogojev in zagotovitev varščine na predlog upnika. Take zahteve v praksi skoraj povsem onemogočajo dosego takega ukrepa odloga, saj je zelo verjetno, da dolžnik, ki je v zamudi s plačilom, nima finančnih sredstev, potrebnih za zagotovitev zahtevane varščine. Drugič, sodišče, ki odloča o predlogu hipotekarnega upnika za izvršbo njegove terjatve, očitno ne more po uradni dolžnosti preverjati morebitne nepoštenosti pogojev v tej pogodbi. Nazadnje, tretjič, iz predloga za sprejetje predhodne odločbe je razvidno, da obstaja nezanemarljivo tveganje, da si v okviru izvršilnega postopka zadevni potrošniki sploh ne bodo zagotovili obrambe in v celoti uveljavljali svojih pravic glede na stroške zastopanja, ki nastanejo v postopku, v primerjavi z zneskom zadevnega dolga in na nemožnost pridobitve brezplačne pravne pomoči.

- 61 Dodati je treba, da to, da sodišče, ki odloča o predlogu za izvršbo na podlagi pogodbe o hipotekarnem kreditu, sklenjene med prodajalcem ali ponudnikom in potrošnikom, na podlagi slovenskega procesnega prava ne more preveriti morebitne nepoštenosti pogojev, vsebovanih v tej pogodbi, ampak lahko to stori le – pozneje in po potrebi – sodišče, ki v pravnem postopku odloča o tožbi potrošnika za ugotovitev ničnosti takih nepoštenih pogojev, očitno ne zadostuje za zagotovitev polnega učinka varstva potrošnikov, ki mu sledi Direktiva 93/13.
- 62 Ker izvršilno sodišče ne more odložiti izvršbe z obrazložitvijo, da je v pogodbi o hipotekarnem kreditu nepošten pogoj, je namreč zelo verjetno, da bo izvršba na s hipoteko obremenjeno nepremičnino končana pred razglasitvijo odločbe pravnega sodišča, s katero je, odvisno od primera, ugotovljena ničnost tega pogoja glede na njegovo nepoštenost in zato izvršilnega postopka. V teh okoliščinah bo zadevnemu potrošniku kljub razglasitvi take vsebinske odločbe v njegovo korist zagotovljeno le *a posteriori* varstvo v obliki denarne odškodnine, tako da tako varstvo ni popolno in ni zadostno ter to še toliko bolj, kadar se izvršba nanaša na stanovanje tega potrošnika in njegove družine, ki bi bilo tako dokončno izgubljeno. Tako *a posteriori* varstvo zato ni niti ustrezno niti učinkovito sredstvo za prenehanje uporabe nepoštenega pogoja, kar je v nasprotju s ciljem člena 7(1) Direktive 93/13 (glej v tem smislu sklep z dne 14. novembra 2013, Banco Popular Español in Banco de Valencia, C-537/12 in C-116/13, EU:C:2013:759, točki 56 in 57 ter navedena sodna praksa).
- 63 Zato Direktiva 93/13, razlagana glede na načelo učinkovitosti, nasprotuje nacionalni zakonodaji, kakršna je ta v postopku v glavni stvari, ki ima značilnosti, opisane v točki 50 te sodbe.
- 64 V obravnavani zadevi predložitveno sodišče sicer navaja, da bi bilo mogoče slovensko zakonodajo razlagati v skladu s pravom Unije, tako da bi izvršilno sodišče lahko po uradni dolžnosti presojalo morebitno nepoštenost pogoja v pogodbi o hipotekarnem kreditu, sklenjeni v obliki notarskega zapisa, in na tej podlagi odložilo tako izvršbo.
- 65 V zvezi s tem je treba opozoriti, da se z načelom skladne razlage zahteva, da nacionalna sodišča ob upoštevanju celotnega nacionalnega prava in z uporabo načinov razlage, ki so uveljavljeni v tem pravu, storijo vse, kar je v njihovi pristojnosti, da zagotovijo polni učinek zadevne direktive in dosežejo rešitev v skladu z njenim ciljem (sodba z dne 6. novembra 2018, Max-Planck-Gesellschaft zur Förderung der Wissenschaften, C-684/16, EU:C:2018:874, točka 59 in navedena sodna praksa).
- 66 Kot je tudi razsodilo Sodišče, zahteva po taki skladni razlagi med drugim vključuje obveznost nacionalnih sodišč, da po potrebi spremenijo ustaljeno sodno prakso, če ta temelji na razlagi nacionalnega prava, ki ni združljiva s cilji direktive. Zato nacionalno sodišče ne more upravičeno trditi, da določbe nacionalnega prava ne more razlagati v skladu s pravom Unije le zato, ker se je ta določba dosledno razlagala v smislu, ki ni v skladu s tem pravom (glej zlasti sodbi z dne 19. aprila 2016, DI, C-441/14, EU:C:2016:278, točki 33 in 34, in z dne 6. novembra 2018, Max-Planck-Gesellschaft zur Förderung der Wissenschaften, C-684/16, EU:C:2018:874, točka 60).
- 67 Glede na okoliščino iz točke 64 te sodbe mora predložitveno sodišče preučiti, ali se lahko nacionalna zakonodaja iz postopka v glavni stvari dejansko razlaga v skladu z Direktivo 93/13 in, če je tako, iz tega izpeljati pravne posledice.
- 68 Glede na zgornje preudarke je treba na postavljeno vprašanje odgovoriti, da je treba Direktivo 93/13 glede na načelo učinkovitosti razlagati tako, da nasprotuje nacionalni zakonodaji, kakršna je ta v postopku v glavni stvari, na podlagi katere nacionalno sodišče, ki odloča o predlogu za izvršbo na podlagi pogodbe o hipotekarnem kreditu, sklenjene med prodajalcem ali ponudnikom in potrošnikom v obliki neposredno izvršljivega notarskega zapisa, nima možnosti, da bodisi na predlog potrošnika bodisi po uradni dolžnosti preuči, ali so pogoji, vsebovani v takem zapisu, nepošteni v smislu te direktive in na tej podlagi odloži predlagano izvršbo.

Stroški

- ⁶⁹ Ker je ta postopek za stranke v postopku v glavni stvari ena od stopenj v postopku pred predložitvenim sodiščem, to odloči o stroških. Stroški za predložitev stališč Sodišču, ki niso stroški omenjenih strank, se ne povrnejo.

Iz teh razlogov je Sodišče (osmi senat) razsodilo:

Direktivo Sveta 93/13/EGS z dne 5. aprila 1993 o nedovoljenih pogojih v potrošniških pogodbah je treba glede na načelo učinkovitosti razlagati tako, da nasprotuje nacionalni zakonodaji, kakršna je ta v postopku v glavni stvari, na podlagi katere nacionalno sodišče, ki odloča o predlogu za izvršbo na podlagi pogodbe o hipotekarnem kreditu, sklenjene med prodajalcem ali ponudnikom in potrošnikom v obliki neposredno izvršljivega notarskega zapisa, nima možnosti, da bodisi na predlog potrošnika bodisi po uradni dolžnosti preuči, ali so pogoji, vsebovani v takem zapisu, nepošteni v smislu te direktive in na tej podlagi odloži predlagano izvršbo.

Biltgen

Fernlund

Rossi

Razglašeno na javni obravnavi v Luxembourggu, 26. junija 2019.

A. Calot Escobar
Sodni tajnik

C. G. Fernlund
Predsednik osmega senata